



Länstyrelsen
Örebro län

Åsa Forsberg
Direkt: 019-193966
asa.forsberg@t.lst.se
Fax: 019-193028

SKÖTSELPLAN
2006-12-18

Dnr: 5114-19222-2006

Skötselplan för naturreservatet Norra Mossby

Skötselplanen upprättad 2006 av Åsa Forsberg. Fastställd av Länstyrelsen genom beslut av enhetschef Magnus Eklund 2006-12-18



Foto: Eva Ekholm-Pehrson 1999



Länsstyrelsen
Örebro län

SKÖTSELPLAN
2006-12-18

Dnr: 5114-19222-2006

1. Syfte

Syftet med naturreservatet Norra Mossby är att för forskning och naturupplevelse skydda och vårda ett kalkpåverkat kulturmarksområde med huvudsakligen stäppartad vegetation och artrik flora.

2. Områdesbeskrivning

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreservatet Norra Mossby
RegDOS-id	2000208
Skyddsform	Naturreservat, Natura 2000 område
Beslutsdatum	1976-02-12
Län	Örebro län
Kommun	Kumla
Församling	Kumla
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap
Ekonomiskt kartblad	105 03
Markslag	Slåttermark
Naturtyper	Betesmark, slåttermark
Prioriterade bevarandevärden	Vegetation och flora Kulturhistoriska lämningar
Markägare	Kumla kommun
Förvaltare	Länsstyrelsen i Örebro län
Areal	2,3 ha
Naturtyper enligt Natura 2000	0,7 ha 6510 slåtteräng i låglandet 1,3 ha 6530 lövängar av fennoskandisk typ

2.2 Naturförhållanden

Norra Mossby naturreservat bildades 1976 och ligger utmed östra sidan av länsväg 637, i östra delen av tätorten Hällabrottet. Naturreservatet består av en till stora delar öppen äng med torr till frisk mark.

Naturreservatet ligger på Närkeslättnens platta av lagrade bergarter. Berggrunden utgörs av ortoceratitkalksten. Jordtäckningen är mycket tunn och består av kalkrik morän. Områden av denna typ har i stor utsträckning exploaterats för kalkstensbrytning, varför bara några få rester återstår i länet.

Inom reservatet finns områden som är helt öppna och solbelysta men även mindre delar av lundkaraktär. I träd- och buskskiktet är oxel och getapel framträdande. I reservatet finns 24 stycken oxlar, många gamla och ihåliga. Här växer även björk, alm, ask, ek, hagtorn, hassel, lönn, nypon, asp, rönn, vildapel och olvon.

Marken är torr till frisk och vegetationen är till största delen opåverkad. De hävdgynnade växterna är talrika och väl spridda. Här växer t.ex. sötvedel, blåsuga, darrgräs, svartkämpar, rödkämpar, gullviva, rödklint, vårbrodd, smörboll, blåsippa, rosettjungfrulin, skallerarter, klasefibbla, liten blåklocka, vårstarr, ängshavre, ängsviol, vitmåra, bergmynta, rödblåra, stor blåklocka, backklöver, kaprifol och brudbröd. Även vissa kvävegynnade arter växer sparsamt i reservatet t.ex. midsommarblommor och hundkex.

2.3 Historisk markanvändning

I reservatet finns lämningar från yngre järnåldern. Troligen finns ännu äldre spår då man vet att det vistats människor i omgivningen sedan yngre stenålder. I reservatet finns två gravfält (fornlämning nr 22 och 48 i Kumla socken). Nr 22 består av ca 40 fornlämningar och nr 48 av 5 fornlämningar, samtliga utgörs av röseliknande runda stensättningar från yngre järnålder. Gravfälten är belägna i gammal odlingsmark. Gravarna är ställvis glest utspridda. Genom odlingen kan ett flertal gravar skadats och även försvunnit. Flera stensättningar (ca 10 st) kan vara röjningsrösen. Två stenupplag (ca 5-8 m i diameter) är troligen rester av sentida husgrunder. I södra delen av reservatet finns en välbevarad jordkällare. I väster och norr avgränsas gravfältet av en välbevarad stenmur och i öst av åker.

I reservatets omgivning har en omfattande kalkbrytning förekommit. Här har kalksten brutits sedan medeltiden. I slutet av 1800- och i början av 1900-talet skedde ett omfattande byggande och Yxhult levererade stora mängder kalksten till hela Sverige. Detta har resulterat till att stora kalkbrott



finns i omgivningarna, många i dag som sjöar. Yxhults stenhuggeri lever idag kvar som Ytong AB som tillverkar lättbetong.

På Häradskartan från 1860-talet ser reservatet ut att vara bevuxet med barrträd. Troligen användes det då som utmarksbete. På 1955 års ekonomiska karta ser reservatet ganska igenvuxet ut med ett tätt träd- och buskskikt.

Naturreseptet är med all sannolikhet negativt påverkat av den verksamhet som ägde rum i Kvarntorp efter andra världskriget. Ur alunskiffern, som bröts i området, producerade man olja och drivmedel. Följen blev en mycket miljöförstörande effekt i omgivningarna, främst i form av svavelhaltiga utsläpp som på vissa håll helt dödade växtligheten. 1966 lades verksamheten ned vid Kvarntorp.

2.4 Bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

I reservatet finns en mycket artrik flora. Artrikedomen beror dels på en långvarig hävd som betes- och slåttermark men många arter är även gynnade av den kalkhaltiga berggrunden. För regionen ovanliga arter som jordtistel, rosett jungfrulin, backklöver, säfferot och krussilja förekommer i naturreseptet. I området är oxeln ett framträdande träd och i reservatet finns många värdefulla, gamla oxlar. Stenmuren inventerades på lavar under sommaren 2006. Inga rödlistade arter noterades men flera som trots det indikerar områdets höga värden bl.a. kalkgelelav *Collema fuscovirens*, flikig skinnlav *Leptogium gelatinosum*, traslav *Leptogium lichenoides* och liten svartstjärna *Sagiolechia protuberans*. En första inventering av fjärilar påbörjades sommaren 2006, i reservatet fann man individer av det rödlistade släktet *Zygaena* (Bastardsvärmare). Reservatet ingår i nätverket inom natura 2000 och är anmält som slåtteräng i låglandet (6510) och lövängar av fennoskandisk typ (6530). Området har en åtgärdsplan och är berättigat till tilläggsersättning inom jordbrukets miljöstöd.

Geologiska bevarandevärden

Den ordoviciska kalken är framträdande i området. Den härstammar från äldre Paleozoikum för cirka 500 miljoner år sedan. Bläckfiskar, ortoceratiter, förekommer som fossil och har namngett kalkstenen. Kalkstenen har brutits och utnyttjas för olika ändamål; byggnadssten, ornament, bränd kalk, jordbrukskalk och lättbetongframställning.

Kulturhistoriska Bevarandevärden

Reservatet uppvisar ett flertal äldre lämningar från flera olika tidsperioder. I området finns två gravfält med flera tydliga gravar från yngre järnålder. Här finns också en äldre stenmur och odlingsrösen som visar på äldre tiders markanvändning.

Bevarandevärden för friluftslivet

Reservatet ligger helt nära en större väg och är lättillgängligt. Det är mycket intressant både biologiskt och kulturhistoriskt och är därför av stort intresse för friluftslivet.

2.5 Källor

- Aronsson, M. (red.) 1999. *Rödlistade kärlväxter i Sverige - Artfakta*. Vol.1. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Esbjörnson E 2003. *Värt att se i Örebro län*
- Sund K, Länstyrelsen i Örebro län, 2005. *Åtgärdsplan Norra Mossby*
- Länstyrelsen i Örebro län, 2005. *Bevarandeplan för SE0240153 Norra Mossby*



3. Skötselområden med mål och åtgärder

Reservatet är indelat i 2 skötselområden, med utgångspunkt från den skötsel som ska genomföras:

1. Ängen
2. Friluftsliv

3.1 Skötselområde 1: Ängen

Beskrivning

Ängen utgörs av ett skötselområde. Området är litet och ganska homogent. Vissa begränsade partier, speciellt mitt i reservatet, är ganska tätt bevuxet med träd och buskar. Här finns värdefulla träd främst i form av oxel, varav många är gamla och ihåliga. De kulturhistoriska värdena består främst i de båda gravfälten som finns i området.

Mål

En relativt öppen ängsmark med en rik flora. De gamla oxlarna ska vara friställda. Kulturlämningar som gravhögar, rösen och stenmurar ska vara fria från träd och buskar och tydligt framträda i reservatet.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen slåtterängar i låglandet (6510) är 0,7 ha och arealen lövängar av fennoskandisk typ (6530) är 1,3 ha,
- hela arealen är årligen väl hävdad vid vegetationsperiodens slut,
- igenväxningsvegetation förekommer inte,
- utbredningen av de typiska kärlväxterna – rosettjungfrulin, jungfrulin, rödkämpar, vildlin, gullviva, smörboll, svinrot och brudbröd – förekommer i ängen,
- antalet för naturtypen (6510 och 6530) typiska kärlväxter ska i genomsnitt vara minst 1/provruta (0,5 x 0,5 m),
- minst 10 äldre ihåliga träd finns i ängen,
- fornlämningarna ska vara väl synliga och fria från träd och buskar
- oxel och getapel ska dominera träd- och buskskiktet
- 80% av stenmuren ska vara fri från buskar och träd

Skötselåtgärder

- Årlig slåtter (mellan 20 juli-20 augusti) med skärande eller klippande redskap,
- allt slåtteravfall krattas ihop och förs bort från reservatet,
- röjning av igenväxningsvegetation

3.4 Skötselområde 3: Friluftsliv

I reservatets norra del finns en parkeringsplats (med plats för 3-4 bilar) och en informationstavla. Här står även två rastbord. En ommarkerad stig löper rakt igenom reservatet i nord – sydlig riktning.

Mål

Besökare ska kunna ströva runt i området och njuta av den rika floran. Fornlämningarna ska tydligt framträda i reservatet och även vara skyltade. Det vore önskvärt om slingan kunde gå runt istället för rakt igenom reservatet som den gör idag. De ska även få information om reservatets syfte, naturvärden, skötsel och föreskrifter.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- stigslinga som går runt i reservatet med informationstavlor om fornlämningar och växtligheten,
- hänvisningsskylt vid vägen,
- parkeringsplats med plats för 3-4 bilar,
- två rastbord i anslutning till parkeringsplatsen,
- en informationstavla i anslutning till parkeringsplatsen.

Skötselåtgärder

Stigsystemet utvecklas och underhålls. Nya informationstavlor tas fram om fornlämningarna och växtligheten. Parkering, rastbord och informationstavla underhålls. Vid behov utförs städning.

6. Övrigt

4.1 Förvaltning och tillsyn

Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen. Förvaltaren svarar för städning och renhållning i terrängen, samt utövar tillsyn över reservatet i fråga om skötselåtgärder och föreskrifter.

4.2 Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

5. Uppföljning

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år då åtgärder har genomförts. Den som Länsstyrelsen anlitat för en skötselåtgärd ansvarar för dokumentation av vad som genomförts och när det gjorts.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål påbörjas senast 2015 och sedan genomförs

- vart 6:e år för stigar, informationstavlor och gränsmarkeringar
- vart 6:e år för igenväxningsvegetation
- inventering av typiska arter i provytor vart 6:e år

6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Prioritet	Finansiering
Slätter	Årligen mellan 20/7 och 20/8	1	Miljöstöd
Slyröjning på fornlämningar	Årligen	1	Miljöstöd
Nya informationstavlor om kulturlämningar och växtarter. Hänvisningsskylt	Senast 2012	1	Reservatsanslag
Markerad och underhållen stig	Senast 2012	1	Reservatsanslag
Underhåll av stigmarkeringar, infotavla och p-plats, samt städning	Vid behov	1	Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	1	Reservatsanslag
Uppföljning av bevarandemål för typiska arter	2012 därefter vart 6:e år	1	Reservatsanslag Natura 2000 anslag
Uppföljning av stigar, infotavlor, gränsmarkering och igenväxningsveg.	Var 6:e år	1	Reservatsanslag



Bilaga 1.

Föreskrifter för naturreservatet Norra Mossby

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 8 § naturvårdskungörelsen (1974:1028) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande området.

- A. Föreskrifter jämlik 8§ naturvårdslagen angående inskränkningar i markägarens och sakägarens rätt att förfoga över fastigheten inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar – t.ex. fornminneslagen – skall förbud gälla att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi eller allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden, som att gräva, spränga, schakta, dika, dränera, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
2. anordna upplag,
3. anlägga vägar eller stigar
4. dra fram mark- eller luftledning,
5. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning
6. uppföra ny byggnad
7. använda kemiska bekämpningsmedel, växtnäringsämnen eller jordförbättringsmedel
8. inplantera i området främmande växtarter
9. utföra avverkning eller röjning
10. upplåta mark för tältning eller uppställning av hus- eller släpvagn eller motorfordon

Ovanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder mot områdets iordningsställande och vård enligt fastställd skötselplan.

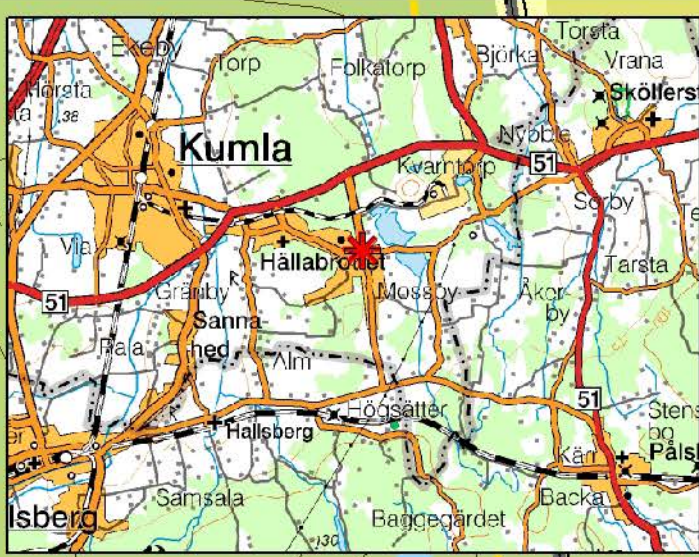
Föreskrifter jämlik 9 § naturvårdslagen angående sakägarens skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom området som framgår av fastställd skötselplan.

Föreskrifter jämlik 10 § om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och förordningar skall förbud gälla att:

1. göra åverkan på markytan
2. plocka blommor eller genom plockning eller uppgrävning skada växtligheten
3. göra upp eld
4. framföra cykel eller motordrivet fordon utanför vägen eller parkeringsplatsen
5. parkera annat än på anvisad plats
6. tälta eller uppställa husvagn



Karta till skötselplan för naturreservatet NORRA MOSSBY, Kumla kommun

Skötselområde 1: Ängsmark

-  Information
-  Parkering
-  Reservatsgräns

